

Keld Dahlmanns prædiken "Gud så, at det var godt"

Taler

Keld Dahlmann
Præst og generalsekretær

Dato

26. september 2021

Sted

Aarhus Valgmenighed

Omstændigheder

Denne prædiken er holdt ifm. prædikenserien "Gud – Grøn – God", hvor tre præster fra Aarhus Valgmenighed i efteråret 2021 prædikede om forholdet mellem Gud og skaberværket – herunder særligt fokus på skabelses- og klimateologi samt eskatologi.

NB: Prædikenmanuskriptet er hentet fra bogen, "*Gud Grøn God. Prædikenserie om forvalterskab fra Aarhus Valgmenighed*", og er transkriberet og lidt redigeret, hvorfor ordlyden i videoen varierer fra teksten.

- 1 Det er evident, at der sker forandringer i klimaet. Det er på dagsordenen alle steder i vores samfund, og mange har selv set forandringerne på rejser eller i medierne. Jeg boede i Grønland for 30 år siden, og jeg kan se, at flere af naturområderne er forandret i dag. Jeg rejser også jævnligt i Østafrika, hvor
- 5 nogle af mine afrikanske venner fortæller om, hvordan naturen har ændret sig hos dem. Det foregår over hele kloden. Forandringernes eksistens og deres påvirkning på mennesker er hævet over enhver tvivl, men debatten om, i hvilket omfang forandringerne er menneskeskabte, og hvad vi kan gøre ved dem, er ophedet. Evangeliet har et helt særligt budskab at bringe ind i den situation. I
- 10 klimadebatten møder vi ofte en stemning af panik og angst. Der er ofte en gudløs tilgang til situationen, med en profetisk røst uden håb for fremtiden. Jeg tror, at vi har grund til at forholde os håbefuldt til de her kæmpe udfordringer i vores verden og vores tid. Kirken har et helt særligt ansvar for at bringe håbet i spil, når vi snakker om klimaet. Lego fonden og tænketanken Mandag Morgen
- 15 har udgivet en stor undersøgelse blandt børn i Danmark, som hedder 'Det gode børneliv'¹. Der er mange positive ting, der viser sig ved undersøgelsen – for eksempel at 57% af børnene glæder sig til fremtiden. Men tallene peger også på de børn, der ikke glæder sig til fremtiden. 25% af børnene bekymrer sig for fremtiden, hvoriblandt nogle af dem oplever angst. Det er interessant at se på,
- 20 hvad børnene i undersøgelsen bekymrer sig for. Det de bekymrer sig allermost for er forventninger. Det er både deres egne forventninger til dem selv og samfundets forventninger til dem. Klimaet er den næsthøjeste bekymring blandt børnene.
- 25 Der er en risiko for, at vi – og ikke mindst vores børn – bliver ramt af angst for

klimaet. Selvom diagnosen ikke er en officiel betegnelse endnu, er forskeren Glenn Albrechts begreb 'klimaangst' dækkende for et fænomen, der breder sig. Den begrænsede optimisme der måtte være på klimaets vegne, er baseret på, hvad mennesker kan udrette, hvis vi tager os sammen. Den optimisme er ikke
30 det samme som håb. Håbet er forankret i tilliden til Gud, og hvad Han kan udrette. Hvad Gud udretter, kan vi blandt andet læse om i skabelsesberetningen. Det kan opsummeres i fire perspektiver, som jeg her vil gå i dybden med:

– Gud skaber alting ud af intet.

35 – Gud gør jorden beboelig fra kaos til orden; fra tomhed og øde til noget, der kan bære livsprocesser.

– Mennesket har en gave og opgave i verden

– Hele skaberværket er Guds tempel.

40 **Gud skaber ud af intet**

*Vi tror på Gud Fader,
den almægtige,
Himlens og jordens skaber.*

45

Sådan indledes trosbekendelsen. Det er Gud Fader, den almægtige, der har skabt alting. Han har en relation til sit skaberværk, som må kalde Ham Far.

Fortællingen om hvad Gud kan udrette begynder allerede på første side i Biblen, hvor der står: "I begyndelsen skabte Gud himlen og jorden" (1. Mos. 1,1). Det

50 første af de fire perspektiver vi skal fokusere på i beretningen om skabelsen er, at *Gud skaber ud af intet*. Kosmos er her fordi Gud ville det og skabte det. Ud af

intet. Den indsigt fra skabelsesberetningens første linje må ikke reduceres til det, som kaldes "deisme". Deisterne mener, at Gud er årsag bag altings tilblivelse, men ikke har rørt en finger siden skabelsen. Men selvom Gud er udenfor det

55 skabte, står han i et kærlighedsforhold til sit skaberværk, som resten af beretningen udfolder. Hvorimod Gud i deismens perspektiv er helt på afstand af det. Skabelsesberetningen handler om mere end Gud, der skaber ud af intet.

Det ordnede kosmos

60

*Jorden var dengang tomhed og øde, der var mørke
over urdybet, og Guds ånd svævede over vandene.
Gud sagde: »Der skal være lys!« Og der blev lys. Gud*

65 *så, at lyset var godt, og Gud skilte lyset fra mørket.
Gud kaldte lyset dag, og mørket kaldte han nat. Så
blev det aften, og det blev morgen, første dag.
(1. Mos. 1,2-5)*

70 Biblen er på én gang Guds Ord (åbenbaringen, hvor Gud kommunikerer til
menneskeheden) og menneskers ord. Ligesom Jesus var sand Gud og sandt
menneske, er skriften også både menneskelig og åndelig. For at forstå hvad Guds
ord siger, må vi læse, alt hvad der står i Biblen ud fra den præmis, at det er
skrevet i en specifik kontekst. Vi må tage højde for sammenhænge og genrer. For
75 eksempel gav lignelsen om sædemanden (Matt. 13,3-8) mening, for dem der
hørte den, men mennesker, der aldrig har forholdt sig til landbrug eller biologi,
kan have svært ved at forstå den. Der er nogle samtidige forudsætninger, der
kræves for at forstå, hvad Jesus siger. Sådan er det også med
skabelsesberetningen.

80

De seneste 300 år er det blevet diskuteret hvordan beretningen skal forstås – er
det naturvidenskab eller poesi? I hebraisk litteratur udtrykkes poesi gennem
parallelisme – den samme pointe gentages, med variation, over to linjer. Det
findes for eksempel over alt i Salmernes bog: "Mit folk, hør på min
85 belæring,/vend jeres øre mod min munds ord." (Sl. 78,1). Den form finder vi
ikke i skabelsesberetningen. Den er derfor ikke skrevet som traditionel poesi.
Beretningen er dog heller ikke naturvidenskabelig i nogen nutidig forstand. For
eksempel står der, at Gud skiller mørket fra lyset, men i dag ved vi, at mørke ikke
er en selvstændig virkelighed – det er blot fraværet af lys. Hvad er det så for en
90 beretning?

Vi skal huske på, at forfatterne af de bibelske beretninger ikke har skrevet dem
med henblik på os, men teksterne får betydning for os i kraft af Helligåndens
virke gennem Skriften. De mennesker, der formidlede historierne, sad ikke og
95 tænkte på vores virkelighed i dag. De forestillede sig ikke, at der ville sidde nogle
mennesker flere tusinde år senere og læse deres tekster. De havde en konkret
modtager, som var almindelige mennesker i samtiden. Forfatterne selv var
almindelige mennesker, samtidig med at Helligånden virkede igennem dem. For
at forstå det de skriver, må vi leve os ind i deres verden. Første Mosebog er
100 udtryk for oldtidens kosmologi, som var funktionsorienteret. Den var optaget
af hvordan – og om – verden fungerer. Vi kan godt være frustrerede over, at
forfatteren til første Mosebog ikke tog højde for molekylær biologi, men i

forfatterens egen samtid, ville det ikke give mening. Bibelen svarer ikke altid på
105 nutidens spørgsmål, for Gud åbenbarer sig fortløbende gennem historien i
konkrete tider og sammenhænge. Det hindrer os ikke i at finde mening og
inspiration i beretningerne i vores egen tid.

Tidligere tiders lyttere og læsere stillede nogle andre spørgsmål til verden, end vi
110 gør. Skabelsesberetningen i første Mosebog kapitel 1-2 handler om, at Gud
skaber orden, fordi jorden før var tomhed og øde. Først er beretningen om Gud,
der skaber ud af intet og derefter om, at *Gud gør skaberværket beboeligt*. Det kan
virke indlysende for os, men det var helt afgørende for modtageren i samtiden.
Forestil dig, at du sad omkring lejrbalet som nomade for flere tusinde år siden i
115 en ørken i Mellemøsten. Der er sand så langt øjet rækker, og du har ikke set vand
i evigheder. Du sidder måske og tænker "gad vide om den her jord nogensinde
bliver beboelig". Så hører du en beretning om Gud, der har skabt verden, så den
kan bebos. Du hører, at det var Guds tanke med den lige fra starten af. Det har
været et kraftfuldt budskab ind i den situation. Gud har ordnet sit skaberværk,
120 så mennesker kan bebo det. Det er det, skabelsesberetningen handler om. Den
hævder, at Gud har indrettet sit skaberværk til livsprocesser. Her er ikke liv på
grund af en tilfældighed, men fordi Gud har sørget for at skabe, så det er muligt.

Det var samme indsigt, der langt senere motiverede de første
125 naturvidenskabsfolk til at undersøge lovmæssigheder i naturen. Kopernikus,
Galilei, Newton og mange andre naturvidenskabsmænd var kristne og så intet
modsnævningsforhold mellem naturvidenskab og tro. De antog, at når Gud har
skabt verden med orden, måtte de kunne gå ud i verden og finde
lovmæssigheder og principper. Så det gjorde de. Selvom skabelsesberetningen
130 ikke er en naturvidenskabelig beretning i sig selv, går der en linje fra første
Mosebog til alle de mennesker, der i dag beskæftiger sig med naturvidenskab,
medicin, eller andre jobs, hvor naturvidenskabens indsigter bruges. Gud har
designet sit skaberværk til liv, der følger naturlove.

135 **En gave og en opgave**

*Gud sagde: »Lad os skabe mennesker i vort billede, så de ligner os! De skal herske
over havets fisk, himlens fugle, kvæget, alle de vilde dyr og alle krybdyr, der kryber
på jorden.« Gud skabte mennesket i sit billede; i Guds billede skabte han det, som
140 mand og kvinde skabte han dem. Og Gud velsignede dem og sagde til dem: »Bliv
frugtbare og talrige, opfyld jorden, og underlag jer den; hersk over havets fisk,*

himlens fugle og alle dyr, der rører sig på jorden!«

(1. Mos. 1,26-28)

145

I Egypternes beretninger var der kun én, der var skabt i Guds billede, og det var Farao (kongen). Hans undersåtter var ikke skabt i Guds billede. I Biblen er det alle mennesker, der bærer Guds billede. Vi er enestående skabninger i den forstand, at vi kan indgå i en relation med vores skaber, på en anden måde end

150

dyr og planter kan. Det indebærer, at vi har fået Guds velsignelse som gave. At velsigne betyder at se på noget, så ens ansigt kaster glans over det. Gud kastede sin glans på menneskene, etablerede et særligt forhold til dem, og gav dem en opgave.

155

Velsignelsen betyder, at vi, som noget helt unikt, kan takke og tilbede Gud bevidst. Det gør vi, når vi lovsynger, og når vi takker for maden inden vi spiser. Vi træder ind i vores gudbilledlighed, modtager velsignelse og responderer med taksigelse, fordi vi kan have et forhold til skaberen.

160

Velsignelsens gave indebærer også, at vi har et ansvar. Vi skal 'herske' over naturen. Ordet 'herske' opfattes negativt på dansk, men i Biblen 2020 er det hebraiske ord i stedet oversat til 'at tage ansvar for'. Den nye oversættelse er velbegrundet og fungerer bedre i sammenhængen. Mange sætter lighedstegn mellem begreberne 'ansvar' og 'pligt', men der er en væsentlig forskel på dem.

165

Andre kan pålægge mig en pligt, men ansvar er noget, jeg selv påtager mig. Det vil sige, at 'ansvar' kræver, at der er et subjekt og en bevidsthed bag det. Gud skabte os til at tage ansvar for at afspejle Ham overfor den øvrige skabning. Det er sådan, vi skal herske; tage ansvar. Det er den tredje pointe beretningen bringer: *Livet er en gave og en opgave.*

170

Skaberværket er Guds tempel

*Gud velsignede den syvende dag og helligede den,
for på den dag hvilede han efter alt det arbejde, han*

175

havde udført, da han skabte.

(1. Mos. 2,3)

180

Når jeg læser slutningen af skabelsesberetningen, forestiller jeg mig denne scene: En forælder, der kommer træt hjem fra arbejde. Måske skulle vedkommende lige nå indkøb eller borgerservice på hjemvejen, hvilket det ikke bliver bedre af.

Sofaen er godt nok for kort, men vedkommende lægger sig ned alligevel. Jeg tror, at når man som vesterlænding hører beretningen slutte med, at Gud hviler, trækker man på smilebåndet og synes, at det er lidt ironisk: "Var Gud træt efter sit arbejde? Har Gud behov for at hvile?". Der var formentlig ingen af
185 nomaderne omkring lejrbalet, der hørte beretningen og tænkte det samme. De har sikkert hørt noget fuldstændigt andet end os. De har intuitivt forstået, at det her er en beretning om Gud i sit tempel.

190 I Mellemøsten og Nærorienten var der i oldtiden masser af templer og altre. Det var steder, hvor mennesker kunne møde Gud. Gud hvilede i templet. Det gælder også mange andre religioner end jødedommen. Israels folk har forstået, at skabelsesberetningen betyder, at Gud først indrettede verden, og så fyldte Han den med sin hvile – sit nærvær. Det er en tempelberetning, ikke en beretning om
195 en træt far. Det peger på, at det egentlige tempel ikke er det tempel, der senere blev bygget, men selve skaberværket. Vi ser det i salme 24: "Jorden med alt, hvad den rummer, verden og dens beboere, tilhører Herren" (Sl. 24,1) og i Esajas 66: "Dette siger Herren: Himlen er min trone, jorden min fodskammel." (Es. 66,1). Skaberværket tilhører Ham, og skabelsesberetningen er en tempelberetning.
200 Gud fylder hele kosmos med sit nærvær på den syvende dag.

Det er fortællingens klimaks, fordi mennesker blev skabt på den sjette dag. Den første dag i menneskets tilværelse begynder med hvilen hos Gud. Den tradition fortsatte i den kristne kirke med søndagen – opstandelsesdagen, som hviledagen
205 hos Gud i gudstjenestefejring og til at nyde livet og skaberværket. Før i tiden begyndte en ugekalender med søndagen, som en markering af at vores tilværelse begynder med hvilen hos Gud, ikke med præstation og arbejde. Mennesket opdager sin sande identitet, når det hviler hos Gud. Israelitternes tempel blev bygget under kong Salomon, og Gud sørgede for, at tallet syv spillede en
210 gennemgående rolle i bygningen. Det gjorde Han, fordi tempelbygningen skulle afspejle det store tempel: Skaberværket. Det var et mikrokosmos, der skulle minde folket om, at hele kosmos er skabt af Herren, hører Ham til, og at Han fylder det med sit nærvær.

215 Det er ikke mærkeligt, at mange mennesker kan beskrive et møde med Gud, når de er i naturen. Vi går rundt i Hans tempel. Det er ligeledes helt naturligt, at noget i os bliver berørt, når vi møder mennesker, der er hårdt ramt af klimaforandringer og kan se, hvad der er sket. Naturen var skabt af Gud til at være et tempel med en orden, der fungerede, så når det går i stykker, er det

tragisk.

Næste gang du går en tur i parken, i de norske fjelde, eller hvor du befinder dig, så sæt dig ned og sig til Gud: "Det er dit tempel". Lad Ham minde dig om, hvad
225 det betyder. Det får konsekvenser, når det går op for os, at skabelsesberetningen er en tempelberetning. Det kalder for det første på vores omvendelse. Det minder os om, at evangeliet og Gudsriget er mere end at sidde på en stol hver søndag formiddag. For også "templet" kirken er blot et lille samlingssted for Guds folk, som skal afspejle og kalde os til livet i det egentlige tempel – i
230 hverdagen. Vi kan så nemt komme til at reducere Gud til noget, der foregår i kirken og ikke har noget med resten af verden at gøre. Men sådan taler Biblen ikke om Gud.

Bibelen fortæller, at Gud skaber verden således, at den kan rumme livsprocesser,
235 sætter os til at forvalte den, og fylder den med sit nærvær som sit tempel. Det betyder også, at Gud ikke er en fjern og ligeglad Gud, som i deismen. En dag kommer Han og genopretter jorden, og så skal verden blive Guds helligdom fuldt ud igen. Indtil da opretholder Han sit skaberværk. Så vi er ikke alene i kampen for et bedre miljø og klima. Det er et håb, vi må have med os og
240 videregive til de næste generationer – for uden håbet overlades vi til os selv og klimaangsten.

1. Tænk tanken Mandag Morgen og LEGO Fonden: *Det Gode Børneliv – Ifølge Børnene.*
245

Kilde

"Gud Grøn God. Prædikenserie om forvalterskab fra Aarhus Valgmenighed", 9-18. Redaktør/redigeret af Maria Kjær Jensen. Aarhus Valgmenighed. 2022.

Kildetype

250 Dokumentation i bogværk

Tags

Prædiken, Prædikener fra 2000-tallet

Relateret

255 Hans-Christian Vindum Petterssons prædiken "Gud elsker sin natur"
3. oktober 2021

Hans-Christian Vindum Petterssons prædiken "Et levende håb"
17. oktober 2021

David Viftrup's prædiken "Skabt med værdighed"
10. oktober 2021

260 **URI**
<https://www.dansketaler.dk/tale/keld-dahlmanns-praediken>

265

270

275

280

285

290

295